

הועדה לתכנון ולתקצוב | Planning & Budgeting Committee

דו"ח הוועדה להערכת איכות של תכניות הלימודים
להכשרת עובדי הוראה בגיל הרך במכללות לחינוך

האקדמית גורדון לחינוך

2017

תשע"ז

תוכן העניינים

פרק 1 : רקע.....3

פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה.....4

פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל הרך
באקדמית גורדון לחינוך.....5

פרק 4 : סיכום המלצות.....11

נספחים :

נספח 1 : כתב המינוי של הוועדה

נספח 2 : סדר יום הביקור

פרק 1 : רקע

המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג), החליטה להעריך את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בשנת הלימודים תשע"ו-תשע"ז. בהתאם להחלטה זו, מינתה המועצה להשכלה גבוהה את הוועדה להערכת איכות של התחום בהרכב הבא :

- פרופ' דורית ארם, בית הספר לחינוך, המגמה לייעוץ חינוכי, אוני' תל-אביב, יו"ר.
- פרופ' צ'ארלס גרינבאום (אמריטוס), המחלקה לפסיכולוגיה, האוני' העברית.
- ד"ר יאיר זיו, הפקולטה לחינוך, החוג לייעוץ והתפתחות האדם, אוני' חיפה.
- פרופ' מרגלית זיו,¹ תכנית הוראה ולמידה, מכללת אלקאסמי.
- פרופ' יעקב יבלון, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן.
- פרופ' מרים מבורך,² מכון מופ"ת.
- ד"ר אביבה סברדלוב,³ מכללת שאנן.
- פרופ' מיכל פרלמן, המחלקה להתפתחות האדם ופסיכולוגיה יישומית, אוני' טורונטו.

הגב' תמר מעגן-אפרתי והגב' ענבל חזקאל-גורדון ריכזו את עבודת הוועדה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

במסגרת עבודתה הוועדה התבקשה⁴ :

1. לבחון את דוחות ההערכה העצמית שהוגשו על ידי המוסדות המקיימים תכניות לימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך ולקיים ביקורים במוסדות אלה.
2. להגיש למל"ג דו"ח פרטני עבור כל אחת מתכניות הלימודים הכולל את ממצאי הוועדה והמלצותיה.
3. להגיש למל"ג דו"ח כללי הכולל הערות רוחביות בנוגע לתחום המוערך ולמקומו במערכת ההשכלה הגבוהה ובישראל בכלל.

תהליך ההערכה כולו התבצע בהתאם להנחיות המל"ג לכתיבת דו"ח הערכה עצמית במכללות לחינוך מיולי 2015.

---

¹ בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרגלית זיו לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת אלקאסמי.

² בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרים מבורך לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת לוינסקי ובמכללת תלפיות

³ בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' אביבה סברדלוב לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת שאנן

⁴ כתב המינוי של הוועדה מצורף בנפסח מס' 1 לדו"ח זה

פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה

הוועדה קיימה את ביקוריה בכל המוסדות העוברים הערכת איכות בתחום הוראת הגיל הרך במהלך חודש נובמבר 2016. טרם הביקורים קיימה הוועדה ישיבת הכנה במסגרתה דנה בנושאים עקרוניים הנוגעים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, לפעילות הערכת האיכות בכלל ולתכניות להכשרת עובדי הוראה לגיל הרך בפרט.

במסגרת פעילותה ביקרה הוועדה במוסדות הבאים :

מכללת לוינסקי, מכללת סמינר הקיבוצים, מכללת תלפיות, מכללת אורות ישראל, מכללת בית ברל, המכללה ירושלים, מכללת אמונה-אפרתה, מכללת שאנן, המכללה הערבית בחיפה, מכללת סכנין, מכללת אוהל, מכללת אורנים, מכללת גורדון, מכללת אלקאסמי, מכללת דוד ילין, מכללת אחוה, מכללת גבעת וושינגטון, מכללת חמדת הדרום ומכללת קיי.

במהלך הביקורים נפגשה הוועדה עם בעלי תפקידים בהנהלת המוסדות ובהנהלת התכניות, נפגשה עם אנשי סגל, סטודנטים ובוגרים.

דו"ח זה עוסק בחוג לחינוך לגיל הרך באקדמית גורדון לחינוך. ביקור המוסד במכללה התקיים ב-22 בנובמבר 2016.

סדר היום של הביקור מצורף בנספח 2 לדו"ח זה.

בביקור זה השתתפו מבין חברי הוועדה : פרופ' מרים מבורך, ד"ר יאיר זיו ופרופ' מיכל פרלמן.

הוועדה מודה להנהלה הבכירה במוסד ולחוג לגיל הרך על דו"ח ההערכה העצמית ועל קבלת הפנים והאירוח האדיב בעת יום הביקור של נציגי הוועדה במוסד.

פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל הרך במכללה האקדמית לחינוך ע"ש א.ד. גורדון

דו"ח זה מתייחס למצב שהיה קיים בעת ביקור הוועדה במוסדות השונים ואינו מתייחס לשינויים שחלו מאז. הדו"ח מתעד את המסקנות שאליהן הגיעה ועדת הערכת האיכות על סמך המסמכים שקיבלה מהמוסדות, מידע שהתווסף במהלך השיחות במוסדות, דיונים והבחנות של הוועדה ומידע זמין לוועדה.

הדו"ח כתוב בלשון נקבה אך מתייחס לשני המינים כאחד.

פרק 1: הנהלה

הנהלת מכללת גורדון פועלת מתוך הכרה בחשיבותו ומרכזיותו של החוג לגיל הרך לעתיד המכללה. הכרה זו באה לידי ביטוי בין השאר בהתחלת תהליך הערכת איכות של המגמה שנה לפני תחילת התהליך הרשמי הקשור להחלטת המל"ג וכן בהיותו של החוג אחד הגדולים במכללה עם כ-450 סטודנטיות. המכללה נמצאת כיום בתהליך יזום של הנהלה לשנות ולקדם את תכנית הלימודים בחוג בעקבות תהליך ההערכה המתמשך שנערך. כך למשל, המכללה פועלת לשנות את עומס הלימודים הרב בתכנית, את תהליך הקבלה והסינון, ואת רמת העדכון של החומרים הביבליוגרפיים של התכנית. בנוסף, נעשה מאמץ לשנות את דרכי הלמידה המסורתיות ולהחליפן בדרכים מתקדמות יותר כגון "כיתות חכמות". ההנהלה ערה לחולשה מרכזית של החוג לגיל הרך הכולל מספר רב של חברי סגל ללא תואר שלישי (חלקם בעלי תואר שני ללא תזה) ופועלת לשנות מצב זה. עם זאת, התרשמנו כי קיים קושי ממשי לעריכת השינוי הנ"ל וכי ייתכן כי יש צורך בשינוי גישה אשר יאפשר התמודדות עם מצב זה, אשר, ללא ספק, מעכב את התפתחותו של החוג. ההנהלה תומכת גם באופן אקטיבי במחקר של חברי הסגל, בייחוד באמצעות מענקי מחקר, אולם לא קיים נוהל מכללתי של תמיכה על-ידי הפחתת שעות הוראה למרצות חוקרות אקטיביות.

המלצות הכרחיות

- הנהלת המכללה צריכה לפעול באופן אקטיבי לשדרוג רמת ההשכלה האקדמית של חברי הסגל בחוג לגיל הרך כך שרובם המכריע של חברי הסגל יהיו בעלי תואר שלישי.
- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הנדרשים לצורך ביצוע מחקר (לדוגמה, שעות ייעודיות למחקר, ליווי חוקרים מתחילים על ידי חוקרים מנוסים).

המלצות רצויות

- הנהלת המוסד צריכה לשקול את מיסודו ופרסומו של נוהל מכללתי ברור, ידוע, ומובן של אופן התמיכה במחקרם של אנשי הסגל.

פרק 2: סגל ההוראה

במפגש עם סגל ההוראה במכללה התרשמנו מתחושתן של נשות הסגל כי המכללה היא כמו בית ומשפחה עבורן. למרות שלנשות הסגל אשר אינן נושאות תפקיד אין משרד או אפילו מקום ישיבה קבוע המיועד להן, התחושה

היא כי נשות הסגל מחויבות מאוד למוסד ומרגישות אחריות רבה לגבי הצלחתן של הסטודנטיות. למדנו גם כי חלק גדול מתהליכי הליבה של החוג לגיל הרך נעשים באופן התנדבותי ולא מתוגמל על ידי הסגל וכי אין מנגנון מרכזי האחראי על תהליכים אלו. כך למשל, נשות הסגל נפגשות באופן תדיר על מנת לוודא כי אין חפיפות מיותרות בין הקורסים ועל מנת לקבל החלטות על מבנה הקורסים השונים ועל תהליכי האחדה של הדרישות עבור סמינריוני המחקר. התרשמנו גם כי למרות העידוד לעסוק במחקר, רוב נשות הסגל אינן עוסקות במחקר באופן תדיר. מהדו"ח שנכתב על ידי המוסד עולה כי בחוג לגיל הרך מועסקות קרוב ל-100 נשות סגל. אולם, מלבד המדריכות הפדגוגיות, רובן המכריע של נשות הסגל (מעל 90%), כולל ראשת החוג, מועסקות בחוג לגיל הרך בחלקיות משרה הקטנה מחצי משרה, מצב אשר מעשית אינו מאפשר את היווצרותו של סגל ליבתי בעל משמעות בחוג. לבסוף, מספר גדול מדי של אנשי הסגל בחוג (כולל ראשת החוג) אינו בעל תואר שלישי, נתון הקשור ישירות למיעוט המחקר המתקיים בחוג לגיל הרך.

המלצות הכרחיות

- להעלות את אחוזי המשרה (לכ-50% משרה) של חברי סגל למצב אשר יאפשר את היווצרותו של סגל ליבתי (Faculty) לחוג לגיל הרך.
- לגייס חברי סגל בעלי תואר שלישי לגיל הרך ו/או לסייע לחברי הסגל במסלול לסיים לימודי תואר שלישי.
- יצירת מנגנון מרכזי (Top-Down) בחוג האחראי על מבנה הקורסים והדרישות בהם אשר יחליף את התהליכים הוולונטריים (Bottom-up) האחראים על תהליכים אלו כיום.

המלצות רצויות

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.

פרק 3: תכנית הלימודים

תכנית הלימודים בחוג לגיל הרך במכללת גורדון מקיפה ועשירה וכוללת מספר רב של קורסים (כ-90 קורסים במהלך התואר). אנו רואים לנכון לציין לטובה את המיקוד הרב הקיים בחוג לגיל הרך בגילאים הצעירים (לידה עד 3) הבא לידי ביטוי הן בקורסים התיאורטיים והן בהתנסות המעשית במעונות הנעשית בצורה נרחבת יחסית בשנת הלימודים הראשונה. לעומת זאת, התרשמנו כי יתכן שרוחב היריעה של תכנית הלימודים בא על חשבון יכולת ההעמקה בנושאים מסוימים. מעבר לכך, מהשיחות שערכנו עולה כי חלק ניכר מהקורסים הם "ירושות" מתקופות קודמות ולא נראה כי נעשתה לאחורונה חשיבה מעמיקה על מבנה תכנית הלימודים כך שתתאים יותר לחברה הישראלית המשתנה. על כן, נראה לנו כי כדאי לערוך חשיבה מחדשת על תכנית הלימודים אשר תכלול את בחינת חשיבותם והיקפם של הקורסים השונים. בנוסף, התרשמנו כי רוחב היריעה של תכנית הלימודים גורם לכך כי ראשת החוג אינה מכירה לעומק את הקורסים השונים הנלמדים בחוג ואת הסילבוסים שלהם ולכן אינה מודעת לחפיפות אפשריות בין הקורסים השונים. לבסוף, התרשמנו כי אין לתכנית חזון ברור ומאחד

המקובל על מובילי התכנית ועל אנשי הסגל. אנו סבורים שיצירת חזון כזה הינו צעד חשוב לפתרון הבעיות המבניות של תכנית הלימודים כפי שהועלו למעלה.

המלצות הכרחיות:

- ליצור חזון ברור ומאחד המקובל על מובילי התכנית ועל אנשי הסגל ולאורו יש לערוך מחדש את תכנית הלימודים (לבחון את חשיבותם והיקפיהם של הקורסים השונים בתכנית).
- לדאוג שלא תהייה חפיפה בין תכני הקורסים וליצור רצף לימודים מתאים בין הנושאים.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית ולשלב מקורות עדכניים מחקריים.
- לדאוג לכך שתכנית הלימודים כוללת קורס בנושא הורות בגיל הרך.

המלצות רצויות:

- כדאי לקיים שיח של חברי החוג בנושא תכנית הלימודים, ובמיוחד בנושא הסמינריונים, על מנת להגיע למעין דירוג של קורסי ליבה וחשיבותם להכשרה בגיל הרך.

פרק 4: הכשרה מעשית

החוג לגיל הרך במכללת גורדון מקיים תכנית הכשרה מקיפה המתחילה כבר בשנת הלימודים הראשונה במסגרות לידה עד שלוש הנמצאות תחת פיקוח משרד העבודה והרווחה, וממשיכה בשנים העוקבות במסגרות גני-החובה (6-3 שנים) הנמצאות תחת פיקוח משרד החינוך. המכללה אימצה תכנית הקרויה "עמית אקדמיה" עוד לפני פתיחת תכנית "אקדמיה-כיתה" של משרד החינוך לכיתות הגן. במסגרת זו, המכללה יצרה קשרים עם שני אשכולות גנים (שישה גנים בכל אשכול) כאשר בכל אשכול כזה מוכשרות 12 סטודנטיות כל שנה. בנוסף, אנו רואים לנכון לציין לשבח מיוחד את המאמץ המופנה לחשיפת הסטודנטיות למסגרות חינוכיות המטפלות בילדים בגילאי לידה ועד שלוש. למדנו כי החשיפה וההתנסות בקבוצת הגיל הצעירה חשובה במיוחד לחוג בפרט ולמכללה בכללותה.

עם זאת, התרשמנו כי יצירת מסלול עמית-אקדמיה יצרה מצב מובנה של אי-שוויון בהכשרת הסטודנטיות של הגיל הרך. במצב הנוכחי, רק כרבע מהסטודנטיות במחזור הבוגר מוכשרות במסלול של "עמית אקדמיה", בעוד שאר הסטודנטיות מוכשרות במסלול המסורתי. מעבר לכך, התרשמנו כי המכללה רואה במסלול "עמית-אקדמיה" מסלול מועדף על המסלול המסורתי. התייחסות זו מובילה לכך שאי השוויון בהכשרה עלול להוביל לקיום של "מעמדות" הכשרה שונים בעתיד, באם מצב זה לא יתוקן. בנוסף, למדנו על בעיה מבנית נוספת הקשורה להדרכה. כל מדריכה פדגוגית בחוג מדריכה למעלה מ-20 סטודנטיות בסדנאות ההדרכה. מעבר לכך שזהו מספר גדול מדי, קיימת בעיה נוספת כאשר מדריכת הסדנה מדריכה בשטח רק כמחצית מהסטודנטיות הללו ואילו חציין השני של הסטודנטיות מודרכות בשטח על ידי מדריכה פדגוגית אחרת. אנו רואים מצב זה כבעייתי וכזה אשר עלול לגרום, כמו הבעיה שהזכרנו קודם, לבעיה של "מעמדות" הדרכה שונים בתוך סדנת ההדרכה. בעיה זו נראית לנו חמורה במיוחד בשנת הלימודים הראשונה, בה הסטודנטיות צריכות במיוחד את הדמות המשמעותית האחת אשר תשמש להן כמשענת בעת הצורך.

בעיה נוספת בה נתקלנו קשורה להשמה של סטודנטיות המתמחות בחינוך מיוחד בגנים בהם קיימת התנסות עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים. בעוד הקורסים על תהליכים המתרחשים בחינוך המיוחד מתחילים כבר בשנת הלימודים הראשונה, ההשמה לגני חינוך מיוחד מתרחשת רק בשנה השלישית ללימודים. למדנו כי התהליך הנוכחי יוצר פערים בין הידע התיאורטי והמעשי, אשר ניתן אולי לפתור אותם על ידי השמה מוקדמת יותר של סטודנטיות בגני החינוך המיוחד.

המלצות הכרחיות

- לתקן את חוסר השוויון המובנה בתהליך ההכשרה המעשית בין מיעוט הסטודנטיות המקבלות הכשרה במסגרת תכנית "עמית אקדמיה" לבין מירב הסטודנטיות המקבלות הכשרה במסלול המסורתי.
- לדאוג לכך שכל הסטודנטיות תקבלנה הדרכה בסדנא שמלווה את ההתנסות מאותה המדריכה פדגוגית שמלווה אותן בשטח.
- לצמצם את מספר המודרכות הנמצאות תחת פיקוחה של מדריכה פדגוגית אחת למקסימום של 15.

המלצות רצויות

- שינוי תהליך ההשמה לגני החינוך המיוחד כך שיתחיל בשלב מוקדם יותר מהמתרחש כיום.

פרק 5: סטודנטיות ובוגרות

תהליך קבלת סטודנטיות לחוג לגיל הרך במכללת גורדון מסתמך על הקריטריונים המומלצים של משרד החינוך כאשר מירב הסטודנטיות מתקבלות לחוג על סמך הקריטריון של תעודת בגרות איכותית (ציון ממוצע מעל 92) ללא צורך בבחינה פסיכומטרית. על פי הנתונים שסופקו על ידי המכללה, כ-80 אחוזים מהנרשמות לתכנית מתקבלות אליה אולם בשנים האחרונות יש עליה במספר הנושרות מהתכנית, ככל הנראה משום העלאת רמת הלימודים וההכשרה במכללה. למדנו כי הסטודנטיות מרוצות מאד מבחירתן במכללה וכי הן חשות כי המכללה מכינה אותן בצורה הטובה ביותר הן מבחינה אקדמית/תיאורטית והן מבחינת עבודתן בשטח. למדנו גם כי מעורבות הסטודנטיות במחקר מצומצמת למדי. המעורבות היחידה של הסטודנטיות במחקר היא דרך סמינריוני המחקר, ועיקר המחקר אותו הן עורכות הוא איכותני ותיאורי. מצב זה מעלה חששות לגבי יכולתן של בוגרות המכללה להשתלב בלימודים מתקדמים באוניברסיטאות, באם ירצו בכך.

המלצות הכרחיות

- להעלות את רף הקבלה של הסטודנטיות למסלול הגיל הרך.

המלצות רצויות

- מציאת דרכים לשלב את הסטודנטיות במחקר של נשות הסגל בצורה עקבית ורחבה יותר כך שיוכלו להשתלב בהצלחה בלימודי תארים מתקדמים מחקריים.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכנית, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכלול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.

פרק 6: תשתיות

מביקור הועדה וכן מדיווח המכללה עולה כי תכניות בינוי ופיתוח המכללה, ובכלל זה התאמתה לצרכי הסטודנטיות והסגל, מוגבלות בשל סוגיות הקשורות לאישורי בניה וקושי להרחבה במיקום הנוכחי. יודגש גם כי חלקים במכללה עדיין אינם נגישים לבעלי צרכים מיוחדים, אף כי המכללה עושה מאמצים לפתור סוגיה זו. באופן כללי, למדנו כי המכללה סובלת ממחסור משמעותי בשטחים ודרושה הרחבה משמעותית על מנת לתמוך במספר הסטודנטים הגדל במכללה. לא ברור אם הרחבה כזו אפשרית במיקום הנוכחי של המכללה. למדנו גם כי המכללה מקדישה משאבים רבים בפיתוח סביבות למידה מתקדמות, כולל מרכז סימולציות ו"כיתה חכמה" המשלבת בין מרחבי למידה גמישים השמים במרכז את חווית הלומד לבין שימוש בטכנולוגיות מתקדמות (כולל שימוש ברובוטיקה ומדפסות תלת-מימדיות). הספרייה מהווה גם היא סביבת למידה מזמינה וכוללת מרחבי למידה גמישים והיא מספקת מענה נאות לאנשי הסגל והסטודנטיות, הן מבחינת אוסף הספרים והן מבחינת הגישה האלקטרונית. יש לסגל חדר מורים יפה מאד שהושקעו בו משאבים והוא נעים לעבודה אולם לרוב המכריע של חברות הסגל אין מקום ישיבה אישי.

המלצות הכרחיות

- להנגיש את כל שטחי המכללה לבעלי מוגבלויות.
- לאפשר גישה למאגר המידע PsychNet.

המלצות רצויות

- ליצור מרחבי עבודה אישיים למרצים ולמדריכים הפדגוגיים.

פרק 7: איכות ההוראה ותוצרי למידה

התרשמנו כי המכללה מייחסת חשיבות רבה לנושא איכות ההוראה. המכללה מקיימת פעולות שונות ומגוונות שמטרתן הבטחת רמת הוראה גבוהה ואיכותית. המכללה מקיימת ימי עיון שונים שמטרתם קידום כישורי ההדרכה וההוראה של הסגל האקדמי ושל המדריכות הפדגוגיות, סדנאות ייחודיות בנושא הוראה בעידן הדיגיטלי, וכן הכשרות וחניכות ייחודיות המוקדשות לאיכות ההוראה עבור חברי סגל חדשים. ניכר גם כי המכללה הקדישה מחשבה רבה לנושא תוצרי הלמידה המצופים מהסטודנטים בעקבות תהליך ההערכה הנוכחי. בעקבות תהליך זה, המכללה הקפידה להוסיף את מרכיב תוצרי הלמידה המצופים לסילבוסים השונים והמרצים נדרשים לכתוב כבר ברמת הסילבוסים מהם תוצרי הלמידה המצופים מהקורס, הן מהבחינה הפדגוגית, הדידקטית, המעשית, והתיאורטית. הערכת הסטודנטים במכללה נעשית בדרך כלל בפרמטרים המקובלים באקדמיה של בחינות, תרגילים ועבודות גמר. עם זאת, בחלק מהקורסים נעשית גם הערכה בשלבים המאפשרת לסטודנטים הגשה חלקית של העבודה ותיקונה על פי הערות המרצה. זוהי גישה ראויה לציון הדורשת רבות מהמרצים ולמדנו כי היא מביאה בסופו של דבר לתוצרים ברמה גבוהה יותר.

פרק 8 : מחקר

במכללת גורדון קיימת רשות מחקר פעילה המסייעת לנשות הסגל במחקר על ידי תהליכי ייעוץ מתודולוגי ותמיכה כלכלית מוגבלת. עם זאת, לא מתקיים מנגנון המאפשר הפחתת הוראה לשם הגברת העיסוק במחקר. המכללה גם מרכזת שני כתבי-עת שפיטים, לוקחת חלק פעיל בקונסורציום רב-לאומי של האיחוד האירופי, מובילה שני פרויקטים במסגרת תכנית ארסמוס + של האיחוד האירופי ושותפה בעוד שמונה פרויקטים כאלו. למרות התמיכה הפעילה של המכללה במחקר, נשות הסגל של החוג לגיל הרך אינן מפיקות עדיין מחקר בכמות ובאיכות המצופה. יתכן כי הסיבה לכך היא מיעוטן של נשות סגל בעלות תואר שלישי אשר עיקר התמקדותן במחקר. כפועל יוצא, מעורבותן של הסטודנטיות במחקר גם היא אינה גבוהה דיה. עיקר החשיפה של הסטודנטיות למחקר נעשית דרך סמינריוני המחקר וחשיפה זו היא בעיקרה ברמה האיכותנית והתיאורית. גם אם ברור כי מטרתה העיקרית של המכללה היא הכשרה של נשות שדה ולא של נשות מחקר, החשיפה הדלה יחסית של הסטודנטיות למחקר היא בעייתית.

המלצות הכרחיות

- על המכללה לדאוג כי אחוז ניכר מחברות הסגל הליבתי בחוג לגיל הרך תהיינה בעלות ידע מעשי ותיאורטי במחקר ולעודד בצורה פעילה יותר מחקר של נשות סגל הגיל הרך.
- לבנות תשתית לעריכת מחקר בקרב חברי סגל הגיל הרך : להקצות לסגל זמן למחקר, תקציב לצורך השתתפות בכנסים ארציים ובין לאומיים, תמיכה בכתובה, תמיכה בביצוע ניתוחים סטטיסטיים וכד'.
- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.

פרק 4 : סיכום המלצות

המלצות הכרחיות :

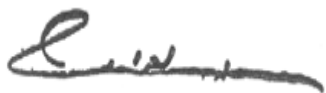
- הנהלת המכללה צריכה לפעול באופן אקטיבי לשדרוג רמת ההשכלה האקדמית של חברי הסגל בחוג לגיל הרך כך שרובם המכריע של חברי הסגל יהיו בעלי תואר שלישי.
- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הנדרשים לצורך ביצוע מחקר (לדוגמה, שעות ייעודיות למחקר, ליווי חוקרים מתחילים על ידי חוקרים מנוסים).
- להעלות את אחוזי המשרה (לכ-50% משרה) של חברי סגל למצב אשר יאפשר את היווצרותו של סגל ליבתי (Faculty) לחוג לגיל הרך.
- לגייס חברי סגל בעלי תואר שלישי לגיל הרך ו/או לסייע לחברי הסגל במסלול לסיים לימודי תואר שלישי.
- יצירת מנגנון מרכזי (Top-Down) בחוג האחראי על מבנה הקורסים והדרישות בהם אשר יחליף את התהליכים הוולונטריים (Bottom-up) האחראים על תהליכים אלו כיום.
- ליצור חזון ברור ומאחד המקובל על מובילי התכנית ועל אנשי הסגל ולאורו יש לערוך מחדש את תכנית הלימודים (לבחון את חשיבותם והיקפיהם של הקורסים השונים בתכנית).
- לדאוג שלא תהייה חפיפה בין תכני הקורסים וליצור רצף לימודים מתאים בין הנושאים.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית ולשלב מקורות עדכניים מחקריים.
- לדאוג לכך שתכנית הלימודים כוללת קורס בנושא הורות בגיל הרך.
- לתקן את חוסר השוויון המובנה בתהליך ההכשרה המעשית בין מיעוט הסטודנטיות המקבלות הכשרה במסגרת תכנית "עמית אקדמיה" לבין מירב הסטודנטיות המקבלות הכשרה במסלול המסורתי.
- לדאוג לכך שכל הסטודנטיות תקבלנה הדרכה בסדנא שמלווה את ההתנסות מאותה המדריכה פדגוגית שמלווה אותן בשטח.
- לצמצם את מספר המודרכות הנמצאות תחת פיקוחה של מדריכה פדגוגית אחת למקסימום של 15.
- להעלות את רף הקבלה של הסטודנטיות למסלול הגיל הרך.
- להנגיש את כל שטחי המכללה לבעלי מוגבלויות.
- לאפשר גישה למאגר המידע PsychNet.
- על המכללה לדאוג כי אחוז ניכר מחברות הסגל הליבתי בחוג לגיל הרך תהיינה בעלות ידע מעשי ותיאורטי במחקר ולעודד בצורה פעילה יותר מחקר של נשות סגל הגיל הרך.
- לבנות תשתית לעריכת מחקר בקרב חברי סגל הגיל הרך : להקצות לסגל זמן למחקר, תקציב לצורך השתתפות בכנסים ארציים ובין לאומיים, תמיכה בכתיבה, תמיכה בביצוע ניתוחים סטטיסטיים וכד'.

- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.

המלצות רצויות:

- הנהלת המוסד צריכה לשקול את מיסודו ופרסומו של נוהל מכללתי ברור, ידוע, ומובן של אופן התמיכה במחקרם של אנשי הסגל.
- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.
- כדאי לקיים שיח של חברי החוג בנושא תכנית הלימודים, ובמיוחד בנושא הסמינריונים, על מנת להגיע למעין דירוג של קורסי ליבה וחשיבותם להכשרה בגיל הרך.
- שינוי תהליך ההשמה לגני החינוך המיוחד כך שיתחיל בשלב מוקדם יותר מהמתרחש כיום.
- מציאת דרכים לשלב את הסטודנטיות במחקר של נשות הסגל בצורה עקבית ורחבה יותר כך שיוכלו להשתלב בהצלחה בלימודי תארים מתקדמים מחקריים.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.
- ליצור מרחבי עבודה אישיים למרצים ולמדריכים הפדגוגיים.

על החתום :

פרופ' מרים מבורך

פרופ' דורית ארם- יו"ר

ד"ר יאיר זיו

פרופ' צ'ארלס גרינבאום

פרופ' יעקב יבלון

פרופ' מרגלית זיו

ד"ר אביבה סברדלוב

פרופ' מיכל פרלמן

נספח 1 : כתב מינוי

ט' סיון, תשע"ו
15 יוני, 2016

לכבוד
פרופ' דורית ארם
בית הספר לחינוך
אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' ארם הנכבדה,

המועצה להשכלה גבוהה שמה לה למטרה לשפר ולהבטיח את המשך המצוינות והאיכות של ההשכלה הגבוהה בישראל, בין השאר באמצעות תהליכי הערכה שוטפים של תחומי לימוד במוסדות האקדמיים.

בהמשך להחלטתה מיום 9.6.2015 הקימה המועצה להשכלה גבוהה ועדת הערכה שתבחן את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך במכללות האקדמיות לחינוך.

במסגרת עבודתה מתבקשת הוועדה :

1. לבחון את דו"חות ההערכה העצמית של המוסדות המקיימים תכניות לימודים בתחום זה.
2. לערוך ביקור בכל אחד מהמוסדות המוערכים.
3. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"חות **פרטניים** ביחס לכל מוסד ומוסד ובו ממצאי הוועדה, מסקנותיה והמלצותיה.
4. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"ח מסכם המתייחס באופן **רוחבי** להכשרת המורים בתחום הגיל הרך בישראל.

אני מודה לך על הסכמתך לקחת חלק במשימה חשובה זאת, ושמחה בזאת למנות אותך לכהן כיו"ר וועדת הערכת האיכות.

הרכב הוועדה יהיה כלהלן :

פרופ' דורית ארם - יו"ר, פרופ' צ'ארלס גרינבאום, ד"ר יאיר זיו, פרופ' מרגלית זיו, פרופ' מרים מבורך, ד"ר אביבה סברדלוב, פרופ' מיכל פרלמן.

גב' תמר מעגן אפרתי תרכז את עבודת הוועדה.

פרטים לגבי פעילות הוועדה וסמכויותיה מופיעים בנספח המצורף.
אני מאחלת לך ולוועדה עבודה פורייה והצלחה רבה.

בברכה,

ד"ר רבקה ודמני (שאומן)
סיו"ר
המועצה להשכלה גבוהה

מצ"ב : נספח לכתב המינוי

העתק :
ד"ר ורדה בן-שאול, סמנכ"ל הערכת איכות, מל"ג
גבי תמר מעגן-אפרתי, רכזת הוועדה, האגף להערכת איכות, מל"ג

נספח 2: סדר יום לביקור הוועדה להערכת איכות של תחום הגיל הרך-22.11.16

שעות המשתתפים	הגורם עמו נפגשים	שעה
פרופ' יחזקאל טלר-נשיא האקדמית גורדון מר יגאל שינייס-סגן נשיא האקדמית גורדון גב' מסדה סטודני-דיקנית לימודי תואר ראשון בחינוך ד"ר פני שמעוני- ראש מערך ההדרכה הפדגוגית ד"ר סטן סופר-ראש תחום אבטחת איכות	מפגש פתיחה: הנהלת המוסד (ללא ראש התכנית)	10:30-11:00
	ראש התכנית/מסלול	11:00-11:45
ד"ר סלויה סאבא סעדי ד"ר סיגל אחיטוב ד"ר מרב מדמוני- אזולאי ד"ר אסתר פירסטטר ד"ר פני שמעוני גב' פאני אלזרע גב' הדס הובר גב' רינת אסטרייכר-שיזף	סגל ליבתי המלמד בתכנית מדריכים פדגוגיים	11:45-12:30
גב' דורית לייזר- ברק גב' מיכל לנדאו גב' גלית ארליך- צירינג גב' נעמי בוגין גב' רונית גושן גב' אנדריאה שר גב' שירלי אילני גב' אורנה כץ		12:30-13:15
	ארוחת צהריים (פגישה סגורה של הוועדה)**	13:15-14:15
	סטודנטים וסטודנטיות	14:15-15:00
	חלון זמן פתוח – (פעילות לבחירת המחלקה***) - אופציונאלי	15:00-15:45
	בוגרים ובוגרות	15:45-16:30

	הפסקה	16:30-16:45
	מפגש סיכום: הנהלת המוסד והתכנית	16:45-17:00
	ישיבה פנימית של הוועדה	17:00-17:45